

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 20 februari 1914 kl. 3 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i fråga om en av herr Stadener väckt motion, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om beredande av söndagsvila m. m. åt arbetsanställda personer och studerande ungdom.

I en inom första kammaren väckt, till behandling av dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 31, har herr *Stadener* hemställt att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning av frågan huruvida och i vad mån behöfelig söndagsvila tillförsäkras *dels* personer, som äro på olika verksamhetsområden arbetsanställda, *dels* studerande ungdom vid offentliga skolor, samt jämväl verkställa utredning av frågan, huruvida och i vad mån söndagsvilan behöver och kan tillföras stöd av en halv fridag under arbetsveckan, ävensom, därest utredningen därtill giver anledning, för riksdagen framlägga lagförslag i dessa ärenden.

I avseende på den närmare motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Såsom motionären framhållit, har förevarande fråga redan tidigare varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Åren 1901 och 1910 avlät riksdagen sålunda underdåniga skrivelser i ämnet. Med anledning av 1901 års framställning hava ock vid skilda tillfällen åtgärder vidtagits för beredande av ökad ledighet under sön- och helgdagar för personalen vid såväl post- och telegrafverken som vid statens järnvägar.

I 1910 års ovannämnda riksdagsskrivelse berördes huvudsakligen industrin, handeln och andra närliggande arbetsområden. Denna framställning befinner sig för närvarande under Kungl. Maj:ts prövning.

Utom riksdagen har frågan dryftats av bl. a. Allmänna svenska prästföreningen, som i skrivelse av den 11 oktober 1910 hos Kungl. Maj:t anhållit om åtgärders vidtagande för beredande av bättre söndagsvila åt de i sådant avseende vanlottade jämväl inom områden, som icke beröras i ovannämnda riksdagsskrivelser. Närmast synes denna Prästföreningens framställning hava dikterats av en önskan att genom ökad sabbatsro bereda tillfälle för allt flera att tillgodogöra sig de värden av religiös och moralisk art, som inneligga i begreppet söndagshelgd. Prästföreningens framställning befinner sig även den under Kungl. Maj:ts omprövning.

Herr Stadeners motion överensstämmer i vad den avser större ledighet under sön- och helgdagar väsentligen med sistberörda tvenne framställningar. I ett avseende går den dock utanför dessas gränser, i det motionären jämväl ifrågasätter, huruvida och i vad mån söndagsvilan behöver stödjas av en halv fridag under arbetsveckan.

Utskottet finner för sin del den nu föreliggande frågan vara av den allra största vikt och betydelse. Ty det står för utskottet klart, att i det moderna samhället med dess jäkt och rastlöshet människomaterialet, det må brukas för tanke- eller kroppsarbete, mer än tillförne utsättes för nötning och därav härflytande förslitning. Särskilda åtgärder för att använda dessa vådor synas därför utskottet vara starkt av behovet påkallade.

Söndagsvilans berättigande har alltså utskottets fulla erkännande.

Mera omtvistlig är utan tvivel frågan om söndagsvilans behov av en till större eller mindre del av annan veckodag utsträckt ledighet och om lagstiftningsåtgärder i sådant syfte, synnerligast därest vilan omfattar söndagsdygnet i dess helhet. Tveksamheten torde icke oväsentligt bero på de med frågan sammanhängande ekonomiska momenten.

Motionären, som synes ansluta sig till uppfattningen om lämpligheten av den s. k. engelska veckans införande i vårt land, har till stöd för denna sin ståndpunkt åberopat exempel från utlandet, särskilt från England, där lagstiftningen ingripit reglerande i detta avseende.

Det må lämnas åsido, huruvida Englands förhållanden erbjuda den jämförelse med Sveriges, att exemplen därifrån utan vidare kunna tagas till efterföljd. Förbises bör emellertid icke, att, såsom motionären jäm-

väl vitsordat, en ganska allmän tendens kommit till synes i vårt land att på frivillighetens och överenskommelsens väg åvägabringa arbetsledighet under en viss del av lördagen; gällande detta särskilt industrin, men jämväl andra arbetsområden. Önskvärt är tydligen, att denna tendens får utveckla sig, och att arbetstidens begränsning och vilotidens utsträckning under sådan form må kunna lämna ledning för den prövning av förevarande spørsmåls ekonomiska sida, som en lagstiftning på området förutsätter.

Vid en dylik lagstiftning torde bland annat böra komma under överbäggande densammas inverkan på deras ställning, vilka ej äro sysselsatta med fast, utan mera eller mindre tillfälligt arbete, och för vilka grupper av arbetare inkomsten är beroende av, huruvida under en viss tid arbete utföres eller icke.

Vidare kan ej lämnas obeaktad frågan, huruvida och i vilken mån den s. k. engelska veckan lämpligen kan utsträckas att omfatta jämväl jordbruksnäringen, vars natur kräver, att under särskilda förhållanden ingen tid lämnas outnyttjad för arbete, såvida icke stora värden skola äventyras.

Emellertid är, såsom ovan nämnts, frågan om beredande av söndagsvila underställd Kungl. Maj:ts prövning i dess hela vidd; och enär det torde kunna förutsättas att vid denna frågas behandling jämväl kommer under överbäggande, huruvida och i vilken mån söndagsvilan behöver och kan tillföras stöd av större eller mindre del av annan fridag i veckan, finner utskottet framställning i det av motionen avsedda syftet ej erforderlig.

Med åberopande av det anförda får utskottet alltså hemställa,

att första kammaren måtte finna förevarande motion ej föranleda till någon kammarens åtgärd.

Stockholm den 20 februari 1914.

På utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar Hammarskjöld, Hallberg, Bergqvist, Sandler, Malmberg, Oscar Olsson och Gullberg.
